

Samu sejtí

Részlet egy készülő regényből

Barkóczy tanárnő kopogó léptekkel menetelt mellettem a kihalt folyosón, közben jobb kezét a vállamon nyugtatva finoman taszigált maga mellett, mert hajlamos voltam lemaradozni.

– Annak idején még a fülüknél fogva vezették a hozzád hasonló csirkefogókat, tudod-e!? – mondja maga elé leplezetlen arroganciával és felsőbbrendűséggel a hangjában. – Igazán sajnálom, hogy már réges-rég kivesztek az efféle pedagógiai módszerek a tanügyből. Az emberek azt hitték, hogy az új, felvilágosult, dédelgető, gyerekvédelmező, simi-simi módszerek majd elejét veszik a gyerekek magatartási zavarainak, a kezelhetetlenségüknek meg a többi nyavalyának. Igen ám, csak azzal nem számoltak, hogy a gyerekek majd elfelejtik a kezükbe venni ezeket az új, formabontó elméleteket tartalmazó könyveket! Merthogy nem változtak semmit, ti meg ugyanolyan kis gazfickók vagytok, mint annak idején.

Határozott és gyors léptekkel menetelt, alig bírtam követni.

– Ezek szerint, a fenti eszmefuttatását követve, pont olyan gyerek vagyok én is, mint amilyen maga volt, kedves tanárnő – ezeket a gondolatokat természetesen nem mondom ki hangosan, csupán magamban. Amúgy sem ment el az eszem, hogy még tovább fokozzam önnön kiszolgáltatottságotomat, és tetézzem a tanárnő már amúgy is meglévő, bár egyelőre diagnosztizálatlan ideg-összeroppanását. Ezeket a szavakat a tanárnő amúgy sem hozzám, inkább saját magához intézte. Vagy a folyosó falainak, a lépcső mellett álló Ady-szobornak, nem tudom. Talán a pedagógusok védőszentjének vagy a sarkokba helyezett térfigyelő kameráknak, fogalmam sincs. Már amúgy is többször észrevettem, hogy a felnőttek mind ezt csinálják. Magukban beszélnek, suttogva káromkodnak, és saját magukat szórakoztatják költői kérdésekkel.

Méghogy nekünk vannak képzelt barátaink meg túl élénk fantáziánk!

Ő meg egy felhőn csücsülő szakállas öreghez beszél összekulcsolt kézzel.

A folyosó falain kétoldalt tablóképek sorakoztak elérhetetlen magasságban. A valaha itt tanult diákok és valamikori tanítóik néztek le rám életunt arckifejezéssel. Csak haladtam előre, engedve a noszogatásnak, és figyeltem a régi nyolcadikosok hadát, akiknek a többségéből már mind felnőtt lett. Igen, az a sok retusált képű megszeppent nyolcadikos divatjamúlt, nevetséges ruhákba bújtatva, furcsa, zselézett frizurákkal mind-mind a mi szüleink, bátyáink és nővéreink, unokatestvéreink és szomszédaink voltak. Az akkori idők „eljävendő nemzedékei”.

Még ha így elnézve őket nevethetnéke is támadt az embernek, még mindig jobb volt így látni őket, mint jelenlegi mivoltukban. Sokukat felismertem közülük, és azt kell mondanom, örülhetnek, hogy lényüknek legalább ez a kis része megrekedt az időben, és mozdulatlanságra ítélve, bekeretezve, beüvegezve, változatlanul élvezhette az öröklétet.

Ez a sok korombéli nyolcadikos biztos ki nem állhatta azt a pattanásos, mutalós, torzulós, szőrösödő korszakot, ahogyan én sem vagyok túlságosan oda érte, mégis azt mondom, jobb ez így, mint kopaszon, tokásan, lötytyedten és elhízottan.

Az igazság az, hogy a felnőttek nem sok olyan tulajdonsággal rendelkeznek, amiért irigyelném őket.

Ahogy haladtam előre... pontosabban, ahogy taszigáltak előre, egyre csak a gyerekefejeket néztem, és kerestem a szemekben valamit, ami talán bennem is reményt kelthetne. Hisz az a sok gyerek azokon a megfakult képeken még nyilván azt gondolta, hogy előttük az élet. Csordultig voltak reménnyel, dugig voltak bizakodással és jövőbe vetett hittel. Ahogy elnéztem, kaptak egy jó adag Vörösmarty-, Kölcsey- és Kazinczy-idézetet, hogy elinduljanak az életbe, és megvalósítsák álmaikat. Hogy agysebészek, cirkuszi akrobaták, sztárfutballisták, akciófilmszínészek, modellek, tengerbiológusok, őserdőmentők vagy Mars-kolonizálók legyenek. Viszont hallgatva a felnőtteket, állandóan csak azt hallom, hogy: „Azok voltak ám a szép idők!” Meg hogy: „De szép is volt iskolásnak lenni, visszasírod még azokat az időket te is, fiam!”

Szóval a képeket nézegetve, félúton a vészkijárat és a veszthely között, akaratlanul is olyan kérdések jutottak eszembe, minthogy akkor e két időszak között pontosan hol is van elrejtve az úgynevezett *élet*? A jövőben, a felnőttkorban? Kétlem. Vagy a múltban, ezekben a boldog, felhőtlen gyermekévekben? Hát... ami azt illeti, ezeket a fejeket és jómagamat elnézve, ezt se mertem volna kijelenteni teljes bizonyossággal.

Itt, hol a „*bokrokba szél és macska bútt, / a sötét fák sora eldőlt / előtted: a rémülettől / fehér és púpos lett az út*”? Itt, azt hiszem, nincs az a négysornyi

Igen, attól, hogy nyolcadikba járok, még tudok verseket idézni. Ahogy egyéb értelmes gondolataim is vannak, annak ellenére, hogy a felnőttek az ilyesmit hajlamosak állandóan figyelmen kívül hagyni. És igen, azt is tudom, mit jelent az, hogy ideg-összeroppanás. És nem kell orvosi lexikonokat bújni hozzá. Elég itt élnem köztetek, drága felnőttek.

– Egy csattanós balról, egy füles jobbról, és máris tudta a gyerek, hogy hány óra – közben a tanárnő rendíthetetlenül folytatta a monológját. – A rosszkodás a véretekben van! Csakhogy annak idején még tudták, hogyan lehet megbabolázni a bennetek levő kis ördögöt – csak úgy visszhangzott tőle a folyosó. Bosszús hangja egyből visszatérített kalandozásaimból.

– Szóval, ezek szerint a rosszkodásért felelős gének, mind a DNS-ünkben vannak kódolva, igaz? Ezt tetszik mondani? – folytattam a köztünk zajló párbeszédet nyilvánvalóan még mindig magamban. – Mert ha valóban ezt mondja, kíváncsi lennék, melyik pofon, tasli, nyakleves, maflás vagy fülhúzás képes átírni a sugdolózásért, a galacsindobálásért meg a kuncogásért felelős géneket!

A tanárnő azonban már nem felelt a gondolatban feltett kérdéseimre, mivel megállt egy ajtó előtt, amelyen a következő volt olvasható:

Dr. Erdőssy Tivadar
igazgató

A tanárnő megragadta a vállam, hogy álljak meg, majd ideges mozdulatokkal bekopogott a fehér ajtón. A gyomrom görcsbe rándult, a lábam remegett. Nagyobb pánik fogott el, mint amekkora a fogorvosnál szokott, pedig attól aztán kevés ijesztőbb hely létezik, és azt hiszem, ebben meg-egyezhetünk. A jelenlegi helyzet talán annyival volt jobb, hogy nem hal-lottam odabentről velőtrázó, rekedtes, hörgő üvöltéseket, amely rendsze-rint azt szokta jelenteni, hogy mindjárt én következem.

– Tessék – szólt valaki az ajtón túlról alig hallhatóan. Eltűnni, koccolni, lelécelni lett volna kedvem, de a lábaim hasznavehetetlenek voltak.

Barkóczy tanárnő benyitott, beterelt maga előtt, majd finoman becsuk-ta az ajtót. A zár kattánásával mintha ötödére lassult volna odabent az idő. Mintha egy olyan helyiségbe csöppentem volna, amelyben ijesztően meg-nyúltak a tér dimenziói, az idő pedig sejtelmesen elveszett benne.

– Miben lehetek a szolgálatára, tanárnő? – kezdte az igazgató nyugodt, kimért hangon, miközben összekulcsolta ujjait az asztal fölött.

Az igazgató negyvenes évei elején járó, markáns vonásokkal bíró, eny-hén borostás, rövid, őszes hajú férfi volt. Többször megfigyeltem már a folyosón és a különböző iskolai rendezvényeken. Nem volt számomra új-donság, hogy ő fog várni az ajtó túloldalán, szemtől szembe azonban most

kerültem vele először. Világoskék csíkos inget, illetve sötétkék csokornyakkendőt viselt. Csak ennyit engedett láttatni belőle az íróasztala.

Az irodája zsúfolásig volt tömve mindenféle holmikkal, amiket a legkevésbé sem tudtam elképzelni egy általános iskola igazgatójának az irodájában. A számomra érdekesebb dolgok, amiket ennyi idő alatt sikerül megfigyelnem, a következők voltak: az asztalon egy tányéron egy felbevágott alma, mellette egy sárga nyelű kés. Az irodai lámpának támasztva egy zacskó mentolos cukorka, arrébb két képkeret, a bejövőknek háttal, vagyis az ablaknak fordítva, így nem láthattam, kiket ábrázol. Minden bizonnal családtagokat. Az ablakot két oldalról világoskék derítőfüggönyök szegélyezték. A szekrény oldalára zsírkrétarajzok voltak ragasztva, az egyikén egy négytagú embercsoport, míg a másikon egy sötétzöld dinoszaurusz. Az asztalba nagyképernyős táblagép volt beépítve. Mellette valamilyen szobanövény világoskék kaspóban. Az asztal túloldalán egyszerű kínai hologramgép, amely Albert Einstein állva töprengő alakját vetítette az asztal fölé. Einstein jobb keze az állát támasztotta, úgy gondolkodott valamin, közben ide-oda lépkedett.

De ami a legszembetűnőbb: szerte a helyiségben mindenütt baglyok voltak. Baglyok a polcok tetején és baglyok a szekrény üvegajtaja mögött. Baglyok a falon, az asztalon, az ablakpárkányon és a lámpaburán. Bagoly a bögrén, bagoly az irattömbön és bagoly a falióra számlapján. Bagoly a hogyishívják. Kicsi bagoly és nagy, szemüveges és kalapos. Sálás, könyvvel a kezében és sima is, egyszerű mezei bagoly. Vagyis hát az, ami úgy néz ki, mint egy átlagos bagoly.

Na jó, bagolyfajtákban nem vagyok otthon, de azt tudom, mit jelent az a szó, hogy antropomorf.

Az igazgató irodáját elnézve úgy sejtettem, álmodozó, ugyanakkor intellektuális típussal van dolga. Ezt egyértelműen a kék szín határozott jelenléte bizonyította, amely a bölcsességet, a tudást, ugyanakkor az igazságot és becsületességet szimbolizálja. A temérdek bagoly már csak hab a tortán. Nem hinném, hogy a madár jelenlétének túlzása elsősorban efféle tartalmat hordoz, inkább csak a gyűjtőszendélyt, a kitartást és a kutatószellemet üzeni a külvilág felé. Meg persze aranyosak, és tök jól mutatnak.

Másrészt azonban az irodában uralkodó látszólagos zűrzavar mögött jómagam is felfedeztem a rendet. A különböző tárgyak és papírok kaotikus elrendezése csak az óvatlan szemeknek tűnhetett véletlenszerűnek. Elsőre ugyan furcsállottam a könyvespolcon sorakozó könyvek sorrendjét, amelyeket én jobb szeretek magasság szerinti csökkenő sorrendben felhelyezni, itt azonban a fésűszerű, cikcakkos sorokból arra következtettem, hogy az igazgató valamilyen más rendszert alakított ki magának. Elsőre a tematika

szerinti kategorizálás jutott eszembe, de miután jobban szemügyre vettem a szerzők neveit, észrevettem, hogy valamilyen furcsa oknál fogva a fordított ábécé rendjét követik.

Mindemellett szemet szűrt, hogy a félbevágott alma még nem kezdett el sárgulni, amelyből azt a következtetést vontam le, hogy valószínűleg épp a reggelije előtt zavartuk meg az igazgató urat.

Ja, és a két képkertből, illetve a rajzokból ítélve úgy sejtettem, hogy alighanem egy fia és egy lánya lehet. A vonalvezetésből, a rajzok témájából és a színezés pontatlanságából arra következtettem, hogy egy nyolc–tíz év körüli kislánya, illetve egy annál valamivel fiatalabb kislány lehet. De ezek mind csupán sejtések.

– Igazgató úr! – így Barkóczy tanárnő. – Ez az ifjú ember itt mellettem meglehetősen tiszteletlenül viselkedett az órán. Úgy vélem, hogy diákhöz nem méltó magatartást tanúsított. Úgy vélem továbbá, hogy semmibe vette a tanórán elvárt habitust, amellyel nemcsak félbeszakította az óra menetét, de különködő, deviáns attitűdjét a többi diáktársára is átvitte, amellyel bomlasztotta a közfigyelmet, és felborította az általános rendet!

– Vagyis? – hajolt valamivel közelebb az igazgató, miközben lassan összekulcsolta kezeit az íróasztal fölött.

– Vagyis... a magaviselete nem volt megfelelő az óráimon elvárt modorral.

– Vagyis? – hajolt még közelebb az igazgató.

– Vagyis ez az fiatalember... hogy is fejezzem ki magam... úgy véli, hogy rossz tréfákkal kivívhatja társai elismerését még akkor is, ha az más kárára történik, illetve rossz fényt vet a tananyagra azáltal, hogy megkérdőjelezi annak jelentőségét, továbbá kifigurázza a mondanivalóját.

Látom, ahogy az igazgató úr szája finoman mosolyra húzódik, majd türelmes hangon újra megkérdezi:

– Tanárnő, én csak arra lennék kíváncsi, hogy mégis mit követett el a mi Samunk, amivel így felbosszantotta kegyedet.

Nekem közben a következő gondolatok suhantak át az agyamon: nohát, az igazgató úr név szerint ismer engem! Ezek szerint valamennyi diákot névről ismerhet az iskolájában! Elképesztő!

A tanárnő erre idegesen mocrogni kezdett, mint aki nem tudja, hol folytassa.

– Na jó, akkor kezdem az elején – sóhajtott fel a tanárnő. – Mikor idejöttem, ebbe az iskolába, gondoltam, elvégzek egy röpké tudásfelmérőt, úgymond egy írásbeli dolgozatot, amellyel felmérhetem a diákok különböző kompetenciáit, úgymint a fogalmazási készségüket, helyesírásukat és nem utolsósorban az eddig átvett tananyagokhoz kapcsolódó szakmai tudásukat...

– Tanárnő, kérem! Megköszönném, ha a lényegre térne... – szakította félbe az igazgató kedvesen, mégis határozottan.

A tanárnő erre peckesen kihúzta magát, a sarkait összecsapta, a mellkasát kihúzta, bal kezével kisimította a kardigánja gyűrődéseit, majd így folytatta:

– A lényeg az, igazgató úr, hogy Samu egy versében lebuza... ömm, akarom mondani, lehomoszexualizálta, vagyis hát melegnek titulálta az egyik híres költőnk az írásbeli feladat során.

Erre az igazgató jobb szemöldöke egyarasznyira feljebb húzódott, ő maga hátradőlt a székében, elgondolkodva meredt maga elé egy másodpercig, majd ennyit mondott:

– Értem.

A következő néhány másodpercben senki nem szólt semmit. A tanárnő az igazgató úr további felszólalására várt, én meg azt számoltam, hány bagoly lehetett az irodában.

– Igaz ez, Samu fiam? – bökte ki végül az igazgató.

– Én nem tituláltam senkit melegnek, igazgató úr – mondtam, miután tekintetemet visszairányítottam rá.

– No ne mondd már nekem, fiam, amikor fennhangon olvastad fel a verset az egész osztálynak! – fakadt ki a tanárnő mellettem.

– Ez igaz, de én akkor sem *tituláltam*, meg nem is *melegeztem*.

– Hát mégis mit csináltál? „*Míg Petőfit várja a haza meg az otthon melege, engem csak az érdekel, vajon Tóth Árpád egy icipicit nem meleg-e.*” Nem így szólt a versed, fiam? Hogy a többi gusztustalanságra és tiszteletlenségre most ne is térjek ki, amelyeket még felidézni is nehéz, sőt kínos is!

Megvontam a vállam.

– Samu, igaz, hogy ezt írtad? – kérdezte az igazgató.

– Igaz, igazgató úr, de ennek ellenére én ezt nem így gondolom. Ezek a diszkriminatív mondatok az elbeszélőmé, nem az enyéme.

Igen, nagyon jól tudom, hogy mit jelent az a szó, hogy *diszkrimináció*, és nem azért, mert a Google megmondta, hanem mert naponta százszor hallani.

Az igazgató jobb szemöldöke ismét felszökött a homloka közepére.

– Ezt mégis hogy érted, fiam? Elmagyaráznád, kérlek?

Mellettem a tanárnő idegesen kapkodni kezdte a levegőt.

– Hát úgy, hogy kitaláltam egy lírai elbeszélőt, aki így gondolkodik, és meglehet, ilyen lesújtó véleménnyel van Tóth Árpádról – feleltem.

– Ez nevetséges, igazgató úr, ez csak egy gyerekes kifogás, egy könnyed kibúvó, hogy azt ne mondjam...

– ...egy általános írói fogás – fejeztem be a tanárnő gondolatát. Mellesleg mérhetetlenül bosszantott, ahogy a *gy* betűs szót használta. Ettől eltekintve jót derültem a helyzeten, amelynek, úgy érzem, a magaslátán voltam.

– Mégis mit tudhat egy ötödikes a lírai elbeszélők alkalmazásának módszereiről? – vetette oda a kérdést a tanárnő. – Ez tiszta dráma, még hozzá egy hallatlan komédia!

– Én úgy tudom, hogy „drámai folyamat már az individuum feladásának a folyamata is, minthogy átlépünk valaki másba, úgymond egy idegen lénybe”.

– Nietzsche? – fordult felém az igazgató őszinte érdeklődéssel.

– A tragédia születése.¹ Látom, önnek is megvan, igazgató úr – mutattam a mellettem álló könyvespolc közepére.

Az igazgató szája mosolyra húzódott, alig észrevehetően rám kacsinzott, majd a tanárnő felé fordult:

– Tanárnő, ha kérhetem... úgy vélem, jóval kisebb itt a probléma, mint ahogyan ön azt az elején lefestette nekem, mindazonáltal úgy gondolom, az ön munkakezdésének első napján talán nem kapott kellő felvilágosítást az iskolánkban alkalmazott pedagógiai módszerekről, továbbá arról, hogy az előző tanárnő, aki most szülési szabadságát tölti, hogyan is alakította a magyarórákat, illetve hogyan is viszonyult a gyerekek kreativitásának minél szélesebb körű kibontakoztathatóságához és szellemi értékeik, valamint tehetségük eredményes, mégis szórakoztató formában történő és játékos fejlesztéséhez.

– Ezt hogy érti, igazgató úr? – fordult felé a tanárnő, aki már a küszöbén lehetett annak, hogy az iménti beszólásomért egy szerinte jól bevált, régimódi módszerrel alakítsa át a génállományom visszafejeselésért felelős genotípusát.

– Úgy értem, tanárnő – könyökölt ismét az asztalra az igazgató –, hogy mi nem szoktuk a diákjainkat azért korholni, mert azok a szellemes, leleményes, esetleg fantáziadús módját választják az önkifejezésnek. Tudja, a mi diákjaink már az általános iskola első évétől kezdve ilyen hozzáálláshoz lettek szoktatva, ezért igazán nem az ő bűnük, hogy alkotó szellemük túlnőni próbál azokon a kereteken, amelyek az ezredforduló első két évtizedében még bevett eljárásnak számítottak. Ám bizonyára ön is jól tudja, hogy manapság a Steiner-módszer állami intézményekbe való akkreditálásával jóval több szabadságot élvezhet a diák, és jóval több olyan tér tárul fel előtte, amellyel kifejezheti önmagát, és egyúttal sikeresen fejlesztheti művészi készségeit.

¹ Friedrich Nietzsche: *A tragédia születése*, 72.

– De igazgató úr! – vette át a szót a tanárnő, higgadtságot és türelmet erőltetve a hangjába. – Bizonyára jól tudja, mennyi munkatapasztalat áll mögöttem. A község legrangosabb általános és középiskoláiban tanítottam a kilencvenes évek elejétől kezdve egészen 2021-ig, tehát majdhogynem a Nagy Globális Átalakulásig. A módszereimet bevettnek tekintem, mivel diákok ezreit engedtem ki a szárnyaim alól, akik nemcsak megállták – s most is megállják – a helyüket a világban, de a társadalom fontos építőköveivé is váltak.

Barkóczy tanárnő mondatai hallatán akaratlanul is az ismert Pink Floyd-szám jutott eszembe, a híres *Another Brick in the Wall*, és igen, tudom, hogy egy több mint ötvenéves számról van szó, azért még ismerhetek én is klasszikusokat a múlt századból. Sőt, a bakelitlemez és a DVD jelentéseivel is tisztában vagyok. Több száz efféle hordozható egységet halmozott fel apa a padlásán.

– Nem kétlem, tanárnő, hogy módszerei és diákjai is valamennyien kiállták az idők próbáját és az elmúlt korok viszontagságait, mindazonáltal arra kérném, hogy amennyiben lehetséges, az elkövetkezendő hónapok alatt, amit intézményünkben fog tölteni, próbáljon türelemmel és némi toleranciával viselkedni azok iránt a dolgok iránt, amelyek a nem megfelelő hozzáállás tükrében további bosszúságokat fognak okozni önnek, ahelyett, hogy az újdonságot, a frissességet, a kísérletező szellemet és a problémák újszerű megközelítési módjait vélné felfedezni diákjai igyekezetében.

Az igazgató jámboran, mosolyogva nézett a tanárnőre, mégis látszott rajta, hogy ha úgy áll, kész farkasszemet nézni vele.

A tanárnő pár másodpercig hallgatott, majd bólintott, gépiesen megköszönte az igazgató tanácsát, majd ismét megfogta a vállam, és kitessékelt maga előtt az irodából.

Ez idő alatt összesen negyvenhét baglyot számoltam össze.